Юрій Шушкевич

ОБРАЗ ВАСИЛЯ ЧЕРВОНІЯ НА СТОРІНКАХ РІВНЕНСЬКОЇ ПРЕСИ В 1992 РОЦІ

У статті здійснено дослідження образу В. Червонія через відображення реакції місцевих ЗМІ на його діяльність.

Ключові слова: *В. Червоній, «Рівне», «Діалог», «Рівне Вечірнє», преса.*

Юрий Шушкевич. Образ Василия Червония на страницах ровенской прессы в 1992 году
В статье исследовано образ В. Червония через отражение реакции местных СМИ на его деятельность.

Ключевые слова: *В. Червоний, «Рівне Вечірнє», «Діалог», «Рівне», пресса.*

Yurii Shushkevych. The image of Vasyl Chervonii on the pages of Rivne Press in 1992
The article studies the image of V. Chervonii through displaying local media reaction to his work.

Key words: *V.Chervonii, «Rivne», «Rivne Vechirnie», «Dialog», media.*

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення та систематизації інформації про діяльність В.Червонія – одного з найбільш активних політиків Рівненщини в 90-х роках XX ст. У цьому контексті особливої ваги набуває висвітлення точки зору різних сторін, що брали участь у політичних процесах на Рівненщині.

Мета статті – дослідження образу В.Червонія через відображення реакції місцевих ЗМІ на його діяльність.

Після здобуття несподіваної для багатьох незалежності та виборів президента України Народний Рух України зіткнувся з новою для себе ситуацією. Основна програмна ціль була виконана і слід було пристосовуватися до нових умов. Рівненщина не знаходилася осторонь від загальнодержавних процесів. З кожним місяцем збільшувалася інфляція, населення чекало від демократів рішучих дій, але нові політики не мали чіткого плану дій. На початок 1992 року було заплановано проведення III Всеукраїнських зборів НРУ, що мали дати відповідь, як діяти за даних обставин.

Тяжке економічне становище, а також амбіції керівників усередині НРУ ускладнювали пошуки компромісного плану дій, котрий враховував би позиції усіх зацікавлених сторін. Напередодні Зборів виділилося два табори, які відстоювали різні концепції розвитку Організації. З одного боку, були В.Чорновіл та його однодумці, які виступали за перетворення НРУ в політичну партію, опозиційну до діючого президента Л.Кравчука [48]. Інший табір на чолі з народним депутатом М.Горинем та першим головою Руху І.Драчем, куди входили також народні депутати Л.Скорик, М.Поровський, Д.Павличко та інші, відстоював збереження громадсько-політичної платформи НРУ, котра об'єднувала різні демократичні партії та рухи під одним крилом [45].

Щодо Рівненського крайового руху, то перед III Зборами НРУ на координаційній раді було вирішено підтримати позицію М.Гориня. М.Поровський висловився за трансформацію НРУ в організацію з фіксованим членством, навколо якої могли б об'єднуватися прихильники різних політичних поглядів. За словами В.Червонія, це дало б змогу залучити до плідної діяльності багатьох інших відомих політичних діячів. Він запропонував керівникам районних осередків подати до виконкому регіональної організації списки демократично налаштованих працівників, щоб привернути їх до Руху, поставивши на керівні посади і впливові ланки в державному управлінні [8].

Боротьба, яка відбувалася протягом Зборів, багато в чому була визначальною у долі НРУ. В перший день виступив Л.Кравчук, котрий закликав усіх присутніх підтримати президента та уряд у справі розбудови української державності. Проте більша частина делегатів була налаштована не на співпрацю із чинним головою держави. Зокрема, багато делегатів зі сходу та півдня України були стурбовані поглибленням економічної кризи і нездатністю керівництва держави з цим боротися. В.Чорновіл зумів схилити шальки терезів на свій бік, задовольнивши і «низи», висунувши ідею йти в опозицію до президента, і «верхи», висловивши ідею про департизацію. В ході дискусій мало не дійшло до бійок. Лише вмикання «Ще не вмерла Україна» і півторагодинна пауза дещо охолодили присутніх [14]. В результаті було прийняте компромісне рішення, яке так і не дало однозначної відповіді на запитання щодо курсу НРУ. Щоб уникнути розколу, було обрано три його керівники – В.Чорновола, М.Гориня, І.Драча. За першим було призначення двох третин складу президії, за іншими – третини, в яку, до речі, увійшли представники Рівненщини – М.Поровський та В.Червоній [22].

© Юрій Шушкевич, 2013

Після Зборів відбулося засідання координаційної ради Народного Руху області та зустріч його активістів і прихильників з нардепом М.Горинем. Він розповів про труднощі становлення ринкових відносин у торгівлі, промисловості, націоналізації землі і підприємств. Зазначив, що Рух перестав бути опозиційною силою, але зберіг право критикувати президента [46].

На початку весни 1992 року представник президента на Рівненщині Р.Василишин почав їздити районами області та призначати представників голови держави. Його супроводжував колишній компартійний керівник області, тепер голова облради П.Прищепа та В.Червоній. Факт підтримки головою РК НРУ новопризначеного представника президента викликав негативний резонанс у демократичному таборі. Зокрема, 10 квітня активісти УРП розповсюдили листівку з закликами наступного дня прийти та висловити протест проти дій Р.Василишина, котрий мав призначити члена УРП В.Коваленка своїм заступником, але не зробив цього. Ініціатором заходу був один із засновників НРУ, голова рівненського осередку УРП, О.Новак. 11 квітня він та ще приблизно десяток його прихильників мали зустріч із Р.Василишиним та В.Червонієм [58]. В інтерв'ю, вміщеному в газеті соціалістичної партії «Діалог» О.Новак зазначив: «Червоній далекий від демократії, про це відомо дуже багатьом як в Києві, так і в Рівному. Коли збиралися підписи представників політичних партій, щоб призначити заступником Василишина – В.Коваленка, Рух, тобто Червоній, відмовився підписати». Таким чином, на думку інтерв'юера, Р.Василишин значною мірою був креатурою В.Червонія [40]. Хоча сам представник президента на прес-конференції на запитання про свої зв'язки з Рухом відповів: «Не думаю, що Рух сприяв моєму призначенню. Але зі своєї посади генерального директора ВО «Газотрон» я пішов через прихильне ставлення до цієї Організації» [6].

Уже через місяць, у своєму наступному інтерв'ю для газети «Рівне Вечірнє», О.Новак, відзначивши такі позитивні риси В.Червонія як цілеспрямованість та наполегливість, разом з тим, звинуватив свого колишнього соратника у некомпетентності і конфліктності. На його думку, на наступних виборах до парламенту В.Червоній набрав би мізерну кількість голосів. Натомість, якщо б НРУ позбувся його, то всі демократичні сили знову б об'єдналися [33].

Не останньою причиною того, що газета «Діалог» взяла інтерв'ю у свого ідеологічного противника, був її конфлікт з прихильниками В.Червонія. В ході її пікетування 1-3 травня 1992 року вони звинуватили газету у тому, що вона була антиукраїнською, комуністичною і напередодні відзначення 50-річниці УПА різко посилила кампанію дискредитації національно-визвольного руху. Вимоги пікетуючих були наступними: 1. Звільнити приміщення, які незаконно займала редакція газети і передати їх товариству «Україна». 2. Створити комісію для перевірки виконання Закону України про націоналізацію майна КПРС стосовно редакції газети «Діалог».

Під час пікетування В.Червоній стверджував, що, за його інформацією, колишній заступник обласного управління КДБ безкоштовно передав газеті 5 тонн паперу [4]. Приблизно через місяць після пікетування, коли журналіст газети «Рівне» поцікавився розслідуванням справи виділення паперу «Діалогу», В.Червоній відповів: він ще не має письмових доказів, але йому повідомили, що дійсно колишнє керівництво КДБ відпустило цьому виданню за надзвичайно низькими цінами три чи більше тони паперу.

У відповідь колектив «Діалогу» апелював до наступного: якщо він здійснював «дискредитацію», то хотілося б дізнатися, у якій з публікацій була вміщена «брехня». Тим більше що їхні публікації були реакцією на отримані листи від громадян. До того ж, сприйняття УПА у суспільстві далеко неоднозначне, і багато українців, чиї батьки, брати і сестри загинули від рук «бандитів», не можуть спокійно спостерігати, як фальсифікується історія і з вчорашніх «вбивць» роблять «національних героїв». Своєю чергою, співробітники «Діалогу» вказували на те, що газети НРУ та УРП одержали приміщення, меблі, дві друкарські машинки, мікроавтобус – безкоштовно, в той час як сам «Діалог» орендував приміщення та за власні кошти придбав меблі та обладнання [47].Тут же була звернута увага на той факт, що пікетування редакції відбувалося у «найкращих сталінських традиціях». Тільки колись були «вороги народу», а тепер є «вороги нації». На додаток мітингуючих було звинувачено в «антисемітизмі» та поділі українців на «східняків» і «західників» [41].

Варто зазначити, що в цілому, як свідчить аналіз публікацій, для «Діалога» була характерна антиукраїнська спрямованість. Звідси більшість претензій В.Червонія цього видання мали під собою грунт.

Напередодні п'ятої звітно-виборчої конференції обласного НРУ редактор газети «Рівне Вечірнє» взяв інтерв'ю в одного із засновників Руху на Рівненщині Ю.Духанова. Той висловився на підтримку В.Червонія, хоча також додав, що поважає О.Новака. Попри втрату чималої кількості рухівців, він оптимістично дивився на перспективи Руху і не погоджувався з тим, що останній через В.Червонія «перетворюється» на КПРС. Хоча практика рекомендацій на посади від голови обласного руху існувала, але кадрові рішення Ю.Духанов, з його слів, приймав самостійно [39].

Звітно-виборча конференція НРУ, яка відбулася в травні, отримала неоднозначну оцінку у місцевих ЗМІ. Зокрема, редактор газети «Рівне Вечірнє» М.Несенюк у статті «Слава Червонію» розкри-

тикував цього діяча за заграванння НРУ з компартійними чиновниками, насадження культу вождя та присутність на конференції Р.Василишина. Зверталася увага на ігнорування рухівцями злободенних проблем жителів області, на присутність на зібранні чиновників, які ще рік тому воювали з нею [37].

Газета УРП «Рівне» про звітно-виборчу конференцію відгукнулася значно стриманіше, згадавши лише про присутність на ній І.Драча і різкий виступ керівника сарненського осередку НРУ С.Сороки на адресу В.Чорновола, в якому останній названий «батьком кримського конфлікту» та звинувачений у всіх можливих гріхах. За спостереженням кореспондента, В.Червоній не дав жодної оцінки даному виступу, що могло виражати його ставлення до В.Чорновола [13].

У червні свій з'їзд проводила УРП, якому М.Несенюк присвятив статтю. В ній йшлося про спробу В.Червонія підпорядкувати собі цю партію, замінити О.Новака на І.Демянюка, однак вона виявилася не вдалою і УРП на деякий час лишилася без керівництва. Звинувачуючи В.Червонія у співпраці з владою, автор статті цікавився, за які кошти видається «Волинь» і оплачується охорона народного депутата [30].

У липні відбулася подія, котра на довго прикувала до себе увагу всіх політичних сил та ЗМІ. Внаслідок розколу в українському православ'ї утворилися дві гілки, котрі незабаром оформилися в УПЦ Київського Патріархату та УПЦ Московського Патріархату. Воскресенський собор у Рівному був ціллю для обох конфесій. Інтереси УПЦ МП відстоювали архієпископ Іриней та соціалісти із газетою «Діалог»; інший табір очолювали архієпископ Роман, В.Червоній та газети «Волинь», «Рівне». Першим спробували силою захопити собор прихильники В.Червонія. Як писав «Діалог», 15 червня група осіб зламала двері в будівлі та проникла всередину. Напередодні голові РК НРУ В. Червонію не вдалося вмовити представника президента Р.Василишина видати розпорядження про передачу собору новій «двадцятці», яку сформував Василь Михайлович [18]. Такі дії спровокували сутички між прибічниками різних конфесій. Обласний комітет Соціалістичної партії України зробив з цього приводу таку заяву: «Безпринципні далекі від Бога політикани розігрують релігійну карту, штовхаючи людей у прірву протистояння. Ці новоспечені демократи з великою здатністю руйнування людських душ цинічно задовольняють свої особисті амбіції шляхом обдурення і натравлення одних людей на інших» [16].

В.Червоній оперативно відповів на вищезазначену заяву. Як випливало з його слів,на нього і однодумців нападали представники секти «леонтіївців», котра була у союзі УПЦ МП. Цього «не помітили» журналісти «Діалогу», оскільки «поганенько розбираються в церковних релігійних справах, бо все життя цькували церкву і ламали церкви» [2].

Своєю чергою, редакція газети не лишилася у боргу, стверджуючи, що у часи, коли В. Червоній був «войовничим атеїстом» і відловлював у складі комсомольського оперзагону на вулицях Рівного порушників «закону», за що отримував грамоти ЦК ЛКСМУ, митрополит Алексій запропонував у Синоді надати УПЦ автономію, або автокефалію. Тоді проти цього рішуче виступав Філарет. Якби пропозицію майбутнього патріарха було прийнято, не дійшло б нинішнього розколу. Редакція також звернула увагу на наступне: під ухвалою про те, щоб адміністрація передала собор церковній раді, стояли цифри: 4980 – за і 20 – проти. Натомість, стверджувала вона, на мітингу біля собору зібралося не більше тисячі учасників, голоси яких ніхто не рахував [59].

У статті В.Громика «Пікети біля собору», опублікованій в газеті «Рівне» 20 червня, значну увагу було приділено внутрішньоцерковному конфлікту і пікетуванню архієпископа Рівненського та Острозького Іренея прихильниками УАПЦ на чолі з архієпископом Романом. Тут стверджувалося, що Іреней – «зрадник і прислужник Москви». Пікетуючі вимагали розділити богослужіння у Воскресенському соборі та в тих парафіях області, де є громада УАПЦ, а також приміщення єпархіального управління УПЦ.[10] Найбільш нейтральну позицію із місцевих газет зайняла «Рівне Вечірнє». Згідно матеріалу, надрукованого у ній, протистояння навколо собору стало можливим через об'єднання УАПЦ та УПЦ КП, здійснене митрополитами Антонієм та Філаретом. Однак останнього прихильники Іринея відмовилися визнати своїм ієрархом, оскільки, мовляв, він був усунутий із своїх посад. Попри поміркований характер статті, її автор визнавав, що конфлікт було запрограмовано в Москві [53].

Р.Василишин запросив обидві сторони до себе на нараду, аби залагодити конфлікт. На ній владика Іриней звернув увагу присутніх на утиски з боку влади, на розкольницькі дії В.Червонія, а також скаржився на неможливість висловлювати свою позицію у засобах масової інформації. У відповідь представник президента заявив, що оцінку діяльності нардепа дадуть виборці, а щодо «утисків», то всі рахунки УПЦ були розморожені, окрім тих коштів, які призначалися Москві [27].

Варто зазначити: заява ієрарха про неможливість друкуватися в пресі не відповідала дійсності, оскільки перед тим він виступав на сторінках усіх комуністичних газет області.

Незабаром В.Червоній дав інтерв'ю для газети «Рівне», в якому заявив, що місцеві рухівці борються з священослужителями, котрі вороже налаштовані щодо Української церкви. Зокрема, архієпископ Іриней висвятив із середовища «москвофільської секти» понад 70 священиків. Вони брали участь у протистоянні навколо Воскресенського собору і здійснювали провокації [11]. Тим часом М.Несенюк

звернув увагу на двозначність ситуації навколо культової споруди, оскільки ті, хто ще нещодавно співпрацювали з компартією, стали самостійниками. До того ж така метаморфоза відбулася з представниками обох церков. Таким чином, у Рівному навколо собору склалася патова ситуація [29].

Ескалація насильства між прихильниками УПЦ КП та УПЦ МП відбулася у серпні 1992 року. Спочатку на заклик політради НРУ відреагували активісти Руху, УРП та інші організації. Вони перекрили рух транспорту на центральній вулиці міста – Соборній. Всього участь у цій «колотнечі» взяло приблизно 1,5 тис рівнян. Міліція не наважилася виганяти людей з проїжджої частини, але коли події перемістилися до собору, втрутилася і відтіснила їх. Із закликами спокою і дотримання правопорядку до присутніх звернулися Роман Василишин, архієпископ Роман (УПЦ КП), генерал Вілен Мартиросян, проте їм не вдавалося вгамувати натовп. Лише ближче до ночі мітингувальники розійшлися [49; 52].

У першу річницю Дня Незалежності В.Червоній та І.Демянюк закликали прихильників з нагоди свята відслужити молебень у Покровському соборі. Це, по суті, був заклик не визнавати розпорядження представника президента про тимчасове закриття собору. Він спровокував агресію проти прихильників Іринея, Єпархіального управління, а також перекриття руху транспорту. Кореспондент газети «Рівне» дивувався, що влада, маючи всі засоби впливу, безпорадно розводила руками, а прибічники В.Червонія продемонстрували правовий нігілізм. Все закінчилося тим, що бійці «Беркута» застосували проти натовпу, який розбивав вікна та двері в Єпархіальному управлінні, сльозогінний газ. Група жінок старшого віку пішла викликати Р.Василишина до його квартири, який пізніше прибув на місце подій [15; 50]. Представник президента видав розпорядження, яким відсторонив рухівця Р.Омельчука від обов'язків першого заступника голови держадміністрації. У Рівне приїхав радник президента нардеп М.Руденко, який провів нараду з усіма зацікавленими сторонами. Крім того, ще одним розпорядженням Р.Василишина собор було вилучено з користування релігійної громади УПЦ (МП) і передано у відання держадміністрації. Створено комісію, котра мала провести інвентаризацію майна [5]. Таке рішення на деякий час вгамувало обидві сторони, хоча і не задовольнило жодну з них. Зокрема, газета «Рівне» від 18 вересня присвятила цій події статтю під назвою «Що знаходиться у апартаментах Іринея?», де йшлося про інвентаризацію в останніх, під час якої було знайдено ікру, копченості і багато інших делікатесів. Архієпископа було звинувачено і в тому, що він «проміняв Бога і Україну на окупаційну церкву» [23]. В цьому ж номері була опублікована заява викладачів рівненських вузів «Прислухайтеся до голосу інтелігенції», в якій УПЦ (МП) була піддана різкій критиці [42].

У середині вересня відбулася низка подій, пов'язаних із Воскресенським собором. З метою проведення у ньому богослужіння В. Червоній спровокував сутичку між віруючими різних конфесій. Було зачитано документ міської управи про передачу будинку Єпархіального управління УПЦ КП. Народний депутат запевнив, що всі священики в разі переходу до УПЦ КП будуть залишені на своїх місцях [56].

26 вересня до Рівного завітали митрополити Антоній та Філарет, які виступили на стихійному мітингу. На ньому В. Червоній звинуватив голову облвиконкому П.Прищепу в тому, що він всіляко перешкоджав візиту архієреїв [54]. До собору високих гостей не пустили, і тому вони змушені були провели Службу Божу біля будівлі.

Газета «Діалог» підлила «масла у вогонь», звинувативши В.Червонія в меркантильних інтересах у цій історії: він, нібито, отримав велику суму грошей від Філарета, за що розраховуватися мав собором. Патріарх Константинопольський Варфоломій, який, за словами В.Червонія, підтримував владику Філарета, насправді визнавав митрополита Володимира [26]. В тому ж номері була надрукована стаття О.Кучерука «Василь Червоній, як дзеркало «первородних» гріхів українства – анархії і зрадництва». Тут народного депутата було названо здібним «підривником», який не був здібним «будівельником» і як наслідок, міг ініціювати тільки деструктивні акції. Автор акцентував увагу на тому, що В.Червоній багато виступав, тоді коли справа стосувалася ідеології, але замовкав під час розгляду питань економічного характеру [25].

Керівник обласного НРУ оперативно зреагував на ці звинувачення, направивши в редакцію листа. У ньому стверджувалося, що в публікації «Ляпас Червонію» була наведена документально не підтверджена інформація. А тому вимагав надрукувати вибачення, а також сплатити грошову компенсацію у сумі 500000 купонів, які перерахувати на спорудження пам'ятника УПА [43].

Вирішенням перманентної проблеми з собором мало стати, починаючи з жовтня, почергове богослужіння обох конфесій, однак для сторін принциповість конфлікту превалювала над його розв'язанням [3] Незабаром В.Червоній дав ще один привід для пліток у місті: його під час богослужіння приїхали охороняти представники УНСО зі Львова [1].

У кінці серпня рівненський НРУ спільно з держадміністрацією провели низку заходів, присвячених 50-річчю заснування УПА. Одним з наймасовіших став фестиваль «Повстанські ночі», що тривав 5 днів. У ньому взяли участь понад 600 учасників, котрі представляли Львів, Суми, Луцьк, Одесу, Тернопіль, Луцьк, Чернівці, Івано-Франківськ та ряд інших міст [55]. Знаковим було те, що на цю подію завітав В.Чорновіл, попри свої напружені стосунки з В.Червонієм. У інтерв'ю співголова Руху зізнався, що в його лавах існують розбіжності, однак заперечив розвал Організації.[12; 60].

Улітку того року розпочалося ще одне протистояння. 14 серпня «Волинь» надрукувала «Заяву політичної ради НРУ Рівненщини», в якій висловлювалася недовіра голові міської управи І.Федіву та відмова йому у політичній підтримці [17]. У відповідь газета «Рівне» надрукувала статтю В.Ковтунця «Чи буде Рух рухатися вперед». Її автор стверджував, що озвучена позиція політради Рівненської крайової організації НРУ є неприпустимою. Міськрада не зобов'язана враховувати думку НРУ, ТУМу та Просвіти у кадрових питаннях. В.Ковтунець засудив принцип «мета виправдовує засоби», а також антидемократичні тенденції в Русі. На його думку, хоча І.Федів і не був ідеальним керівником, проте представляв демократичні сили [24]. Міський голова так відреагував на зазначену вище заяву: «Що стосується політради Руху, то я такого органу взагалі не сприймаю, бо раніше у нас вже були обкоми, міськкоми партії, які затверджували кандидатури на всі керівні пости. Сьогодні дехто хоче знову ж повернути ті органи, тільки у вигляді політради Руху. Тому я цього не сприймаю і сприймати не можу, бо це є повернення до старого режиму і жорсткого адміністрування» [21].

На початку вересня В.Червоній з'явився на сесію міської ради зі своїми прихильниками. Він висловив недовіру міському голові І.Федіву і відмовив йому у політичній підтримці, а також ініціював розгляд питання про негайну передачу в розпорядження УПЦ КП приміщення Єпархіального управління. І.Федів спробував зачитати телеграму від Патріарха Константинопольського, в якій, очевидно, була неприємна для опонента інформація. На що В.Червоній назвав її «московською фальшивкою». Депутат міської ради Т.Ахмедова виступила із заявою на адресу І.Федіва, вимагаючи його негайної відставки. Її підтримали лише 12 депутатів. Після очевидного фіаско В.Червоній заявив, що інакше як «комуністичною» міську раду назвати не може [57; 36].

У газеті «Рівне» було надрукована критика дій В.Червонія, за ініціативи якого відбулося пікетування міськради з закликами відставки І.Федіва. Мовляв, він, коли мала б вирішуватися доля Воскресенського собору, зосередився на боротьбі проти ставленика демократичних сил. У статті задано риторичне запитання: чи не завеликі повноваження на себе бере нардеп і якщо він стверджує, що помилився у Федіві, чи не логічно йому йти у відставку разом з мером [9]. В.Червоній у свою чергу здійснив депутатський запит щодо кількості закордонних поїздок І.Федіва та джерела їх фінансування, а також економічного ефекту від них [28].

На заклик В.Червонія було зібране народне віче кількістю в 200-300 осіб. На ньому він звинуватив редакторів «Діалогу» та «Рівне Вечірнє» у злих намірах проти себе і у тому, що вони бояться показатися на очі людям. М.Несенюк спробував піднятися на трибуну та взяти слово, але був освистаний [35; 19].

У кінці жовтня 1992 відбулися установчі збори Рівненської міської організації Руху, ініціаторами яких стали депутат міськради В.Захарук та професор педінституту О. Михальчук. Її очолив депут міськради Л.Гладун. Серед найближчих завдань останньої були збирання підписів про розпуск Верховної Ради та підготовку до нових виборів [51]. Багато людей бачили у ній альтернативу лідеру крайового проводу. Її голова Л.Гладун та заступник очільника крайової організації НРУ Р. Рибчинський у своїх виступах прямо не наголошували на опозиційності до В.Червонія, але їх твердження про те, що міська організація буде дотримуватися програми та статуту Руху, свідчило саме про це. Своєю чергою, В.Червоній вважав установчі збори не правочинними оскільки, нібито, не було висунення делегатів у первинних осередках. В дійсності він побачив у новоствореній організації опозиційну силу. До того ж голова останньої Л.Гладун публічно критикував його за невиконання багатьох рішень центрального проводу, за непрозорість джерел фінансування і безконтрольне витрачання коштів [7; 31].

У середині листопада правоохоронні органи затримали В.Червонія, С.Кричильського, І.Демянюка. Про цю подію написали 4 місцеві газети: «Діалог», «Рівне Вечірнє», «Зміна», «Горинь». Вони повідомили, зокрема, що у ресторані готелю «Турист» місцеві рухівці відзначали день народження В. Омельчука (члена НРУ) і після святкування В.Червоній та І.Демянюк спустилися до автомобіля, за кермом якого перебував С.Кричильський. Міліціонери, які з'явилися миттєво, не дали рушити з місця і вимагали від пасажирів пройти тест на тверезість, на що ті категорично відмовилися. До справи оперативно підключився «Беркут», бійці якого пригрозили застосуванням газу «черемуха», щоб викурити нардепа та його супровід з машини. Після цього С.Кричильського забрали до диспансера, разом з ним поїхали І.Демянюк та В.Червоній. Всі троє відмовилися проходити експертизу. С.Кричильського позбавили водійських прав на 3 роки. Згідно точки зору В.Червонія, проти нього та його колег було здійснено провокацію. Для розслідування цього інциденту з Києва прибула комісія на чолі з полковником Ю.Янчуком [20; 34; 45; 51; 62].

Цей скандал, а також утворення опозиційної міської організації Руху призвели до того, що нардепу загрожувало непереобрання на обласній конференції НРУ. Тому він вжив усіх заходів, аби залишитися на посаді: з конференції виводили делегатів та журналістів, котрі його не підтримували. На ній він знову вказав на серйозні порушення при створенні міської організації. Після тієї промови делегати стали на його бік і не захотіли слухати пояснень Л.Гладуна.Завдяки допомозі привезених з районів

делегатів В.Червонію вдалося втриматися на посаді. Правда, на знак протесту залу залишили делегати від Рівного та Здолбунова, а обидва заступники голови Крайового НРУ відмовилися від своїх посад. Делегати прийняли пропозицію щодо проведення нової установчої конференції міської організації через тиждень після проведення IV з'їзду Руху [32; 61].

У листопаді IV з'їзд НРУ затвердив зміни до його статуту. Де-юре Рух залишився громадсько-політичною організацією, а де-факто став партією [38].

Загалом 1992 рік став роком трансформації НРУ: з громадської організації – до партії. На Рівненщині він став роком утвердження В.Червонія як лідера обласної організації Руху. З одного боку, він постійно опинявся у центрі усіх політичних подій області та мав реноме непоступливого бійця з високим особистим рейтингом, з іншого – встиг пересваритися з редакторами практично усіх місцевих ЗМІ, представником президента Р.Василишиним, міським головою І.Федівим, головою УРП О.Новаком та багатьма місцевими інтелігентами, котрі становили кістяк НРУ. Конфлікт навколо Воскресенського собору показав: попри достатній рівень завзятості, представникам Руху часто бракувало витримки та політичної мудрості, з якими вони могли б досягнути значно кращих результатів. Все це призвело до відтоку значної кількості прихильників та членів НРУ, а В.Червонію тільки за сприяння лояльних керівників районних осередків вдалося втриматися на посаді головного рухівця області. Водночас попри контроверсійність оцінок постаті В.Червонія, виконаний під його керівництвом об'єм роботи дозволив стати одним із найпомітніших політиків Рівненщини.

Джерела та література:

1. Без охорони – нікуди!// Рівне Вечірнє. – 1992. – 27 жовтня. – С.1.
2. В. Червоній: хай влада нам не заважає // Діалог. –1992. – Липень. – С.4-5.
3. Віруючі голодують в Рівному – Іриней обідає в Києві // Рівне Вечірнє. –1992. – 6 жовтня. – С.1.
4. Глібов Є. «Діалог на… Кубу»/ Є. Глібов // Рівне. – 1992. – 8 травня. – С.2.
5. Голуб О. А далі події розгорталися так / О.Голуб// Рівне. –1992. – 28 серпня. – С.2.
6. Голуб О. Роман Василишин: доводити до інфаркту я не буду / О.Голуб // Рівне. – 1992. – 28 березня. – С.3.
7. Голуб О. А Червоній проти!/ О.Голуб // Рівне. –1992. – 30 жовтня. – С.3.
8. Голуб О. Рівненський Рух – за Михайла Гориня/ О.Голуб// Рівне. – 1992. – 8 лютого. – С.2.
9. Громик В. Бий своїх, щоб чужі боялися / В.Громик // Рівне. –1992. – 18 вересня. – С.1-2.
10. Громик В. Пікети біля собору / В.Громик // Рівне. –1992. – 20 червня. – С.2.
11. Громик В. В.Червоній: «Будьмо господарями у своїй державі»/ В.Громик// Рівне. –1992. – 31 липня. – С.4-5.
12. Громик В. В.Чорновіл: Рух є, Рух буде жити / В.Громик // Рівне. – 1992. – 23 жовтня. – С.2.
13. Громик В. Розколу не відбулося, але і до єдності – далеченько / В.Громик // Рівне. – 1992. – 30 травня. – С.2.
14. Демянюк І. Знову компроміс/ І.Демянюк// Рівне Вечірнє. – 1992. – 6 березня. – С.2.
15. Забувши про святість свята // Рівне. – 1992. – 28 серпня. – С.2.
16. Заява // Діалог. –1992. – Липень. – С.1.
17. Заява політичної ради Народного Руху Рівненщини // Волинь. –1992. – 14 серпня. – С.1.
18. Злочин у соборі // Діалог. – 1992. – Липень. – С.1.
19. Зябрєв Л. Цілком секретно / Л.Зябрєв // Рівне Вечірнє. –1992. – 8 вересня. – С.7.
20. Зябрєв Л. П'яні підминатори / Л.Зябрєв // Рівне Вечірнє. – 1992. – 24 листопада. – С.2.
21. І.Федів: Поки що я залишаюся і буду боротися до кінця // Рівне. – 1992. – 4 вересня. – С.1.
22. III Всеукраїнські Збори НРУ// Діалог. – 1992. – Березень. – С.1.
23. Карпатський В. Що знаходиться у апартаментах Іринея?/ В.Карпатський // Рівне. – 1992. – 18 вересня. – С.2.
24. Ковтунець В. Чи буде Рух рухатися вперед / В.Ковтунець // Рівне. – 1992. – 28 серпня. – С.2.
25. Кучерук О. Василь Червоній як дзеркало «первородних гріхів українства – анархії і зрадництва»/ О.Кучерук // Діалог. – 1992. – Вересень. – С.3.
26. Ляпас Червонію // Діалог. – 1992. – Вересень. – С.1.
27. Непримиренні?// Рівне Вечірнє. – 1992. – 14 липня. – С.3.
28. Несенюк М. Білизна виявилася чистою / М.Несенюк// Рівне Вечірнє. –1992. – 57 (71). – С.2.
29. Несенюк М. Винесуть сміття з патріархату?/ М.Несенюк // Рівне Вечірнє. – 1992. – 21 липня. – С.1.
30. Несенюк М. Президент п'ятого колеса / М.Несенюк // Рівне Вечірнє. –1992. – 20 червня. – С.1.
31. Несенюк М. Л. Гладун: Ми хочемо показати на що здатний Рух / М. Несенюк // Рівне Вечірнє. – 1992. – 3 листопада. – С.2.
32. Несенюк М. Нові пригоди «Невловимих» / М.Несенюк // Рівне Вечірнє. –1992. – 1 грудня. – С.2.
33. Несенюк М. О.Новак: відбувся комуністичний переворот / М.Несенюк // Рівне Вечірнє. – 1992. – 8 травня. – С.1-2.
34. Несенюк М. П'яний нардеп Червоній пообіцяв розігнати міське ДАІ, загін «Беркут», а також наркодиспансер / М.Несенюк // Рівне Вечірнє. – 1992. – 17 листопада. – С.1.
35. Несенюк М. Підминатори / М.Несенюк //Рівне Вечірнє. – 1992 . – 15 вересня. – С.1.
36. Несенюк М. Рада не послухала Червонія і відразу стала «червоною»/ М.Несенюк// Рівне Вечірнє. – 1992. – 8 вересня. – С.1.

37. Несенюк М. Слава Червонію!/ М.Несенюк // Рівне Вечірнє. –1992. – 27 травня. – С.1.
38. Несенюк М. Що організовуватиме організація або рішення IV з'їзду в життя!/ М.Несенюк // Рівне Вечірнє. – 1992. – 7 грудня. – С.3.
39. Несенюк М. Ю.Духанов: якщо не Рух то хто?/ М. Несенюк // Рівне Вечірнє. – 1992. – 23 травня. – С.1.
40. Олекса Новак: моя думка – це позиція партії // Діалог. – 1992. – Квітень. – С.2.
41. Ольховик О. Від ворогів народу – до ворогів нації / О.Ольховик // Діалог. – 1992. – Травень. – С.3.
42. Прислухайтеся до голосу інтелігенції // Рівне. –1992 . – 18 вересня. – С.2.
43. Публікації і рекламації // Діалог. – 1992. – Жовтень. – С.2.
44. Родич С. Закон як дишло? / С.Родич // Горинь. – 1992. – 20 листопада. – С.4.
45. Розкол у русі?// Діалог. – 1992. – Лютий. – С.1.
46. Рух міняє тактику // Вісті Рівненщини. – 1992. – 11 лютого. – С.1.
47. Рух пікетує «Діалог»// Діалог. – 1992. – Травень. – С.1-3.
48. Рух: поки що біг на місці// Діалог. – 1992. – Січень. – С.3.
49. Свято Незалежності України, або як іменинник Василь Червоній залишився без Свято-Воскресенського собору // Діалог. – 1992. – Серпень. – С.1-2.
50. Тепер і в Рівному є Рух // Рівне Вечірнє. – 1992. – 27 жовтня. – С.2.
51. Тепер щодня ту морду п'яну уже приносять з ресторану// Діалог. –1992. – Листопад. – С.2.
52. Тролейбуси – теж аргумент // Рівне вечірнє. – 1992. – 18 серпня. – С.1.
53. У храмах знову моляться // Рівне Вечірнє. – 1992. – 7 липня. – С.2.
54. Хитрий Е. Митрополити помолилися біля зачиненого собору / Е.Хитрий // Рівне Вечірнє. – 1992. – 29 вересня. – С.7.
55. Хитрий Е. Перший всеукраїнський / Е.Хитрий // Рівне Вечірнє. – 1992. – 1 вересня. – С.7.
56. Хитрий Е. Чи Філарет допоможе? / Е.Хитрий // Рівне Вечірнє. –1992. – 22 вересня. – С.7.
57. Хромих П. На сесії міської ради / П.Хромих // Діалог. – 1992. – Вересень. – С.1.
58. Хто за спиною у пана О. Новака// Діалог. – 1992. – Квітень. – С.1-2.
59. Чи захистила церква права віруючих?// Діалог. –1992. – Липень. – С. 4-5.
60. Чорновіл В. Перемога комуністичного путчу в Україні / В.Чорновіл // Рівне Вечірнє. –1992. – 1 вересня. – С.3-6.
61. Шумик В. Політики у Русі, Рух у політиці / В.Шумик // Рівне. – 1992. – 1 грудня. – С.1.
62. Яке їхало таке й здибало // Рівне Вечірнє. – 1992. – 10 листопада. – С.1.